

BÖLÜM 10

PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ UYGULAMALARINDA KÜLTÜREL BAKIM

Zahide Gül YAZGI¹

Mualla YILMAZ²

Serpil TÜRKLEŞ³

GİRİŞ

Kalıtımsal özellikler, sosyal çevre, kültür ve kültürel faktörler insan davranışlarının değerlendirilmesi ve yorumlanmasında büyük bir öneme sahiptir. Bireyin davranışı en çok içinde yaşadığı kültürden etkilenir ve ona göre şekillenir. Toplumsal normların, kültürel faktörlerin ve değişimlerin insan davranışlarına etkileri ile ilgilenen psikiyatri hemşireliğinde de bu bağlamda kültürel kavramların bilinmesi ve kültüre özgü bakım verilmesi önemlidir (1-3).

Bu konuda, teoriler aracılığıyla kültürel farklılıklar açıklanarak kültürün ruh sağlığına olan etkisine değinilecek olup kültürün bileşenlerinden olan din, maneviyat, kader, yas ve yas süreci gibi kavramların psikiyatri hemşireliğindeki önemi ele alınacaktır. Ayrıca farklı kültürlerde ve Türkiye’de ruhsal hastalıklara ve ruhsal hastalığı olan bireylere ilişkin kültürel bakış açısını ele alan çalışmalar sunulacaktır. Son olarak ise psikiyatri hemşireliği uygulamalarında kültürel açıdan uygun bakımın önemine değinilecektir.

KÜLTÜREL KAVRAMLAR

Kültür, bir toplumun yaşama biçimini yansıtan ve nesilden nesile aktarılan bilgi, duygu, inanç, tutum gibi özelliklerden meydana gelen bir bütünü ifade etmektedir (1). *Kültürlerarası duyarlılık*, bireyin farklı kültüre sahip başka bir birey ile karşılaştığında pozitif duygular geliştirmesi ve farklılıklara saygı duymasını ifade etmektedir (4). Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılıkları ve ilişkili

¹ Uzm. Hemşire, Zahide Gül YAZGI, Gaziantep Cengiz Gökçek Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi Erişkin Yoğun Bakım Bölümü, zhde.yzgi@gmail.com

² Prof. Dr., Mualla YILMAZ Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, mualley69@gmail.com

³ Doç. Dr., Serpil TÜRKLEŞ, Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, serpil33@mersin.edu.tr

Neathery ve arkadaşlarının (2020) 159 psikiyatri hemşiresi ile yaptıkları çalışmada hemşirelerin %81'inin ruhsal bakım sağlamanın önünde engeller olduğunu belirttikleri bildirilmiştir. Çalışmada psikiyatrik semptomları şiddetlendirme endişesi ve eğitim eksikliği en sık bildirilen engeller olarak belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada hemşirelerin %86'sının (136) ruhsal bakım konusunda hiç eğitim almadıkları belirtilmiştir (53).

SONUÇ

Sonuç olarak kültür ve kültürel kavramlar ruhsal hastalıkların oluşumunda ve gelişiminde hem bir risk faktörü hem de ruhsal sorunlarla başa çıkmada ve iyileşmede etkili bir faktördür. Ayrıca ruhsal hastalığa sahip olan bireylerin damgalanmasında kültürel bakış açısının farkında olunması damgalamaya yönelik girişimlerin sağlanması için önemlidir. Kültürün etkisi göz önünde bulundurulduğunda psikiyatri hemşirelerinin hastalara bakım verirken kültürel, manevi ve dini ihtiyaçları göz ardı etmemeleri gerektiği anlaşılmaktadır. Buna ek olarak psikiyatri hemşirelerinin hem psikiyatri kliniklerinde hem de KLP hemşireliği kapsamında bakım verdiği hastaların iyileşmesinde kültürü bir araç olarak kullanmaları büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

1. Townsend, M.C. (2016). *Ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliğinin temelleri kanıta dayalı uygulama bakım kavramları*. (Celale Tangül Özcan, Nermin Gürhan, Çev. Ed.). Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.
2. Özbaş, D., Buzlu, S. Geçmişten günümüze psikiyatri hemşireliği. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 2011; 19(3), 187-193.
3. Barker, P. (2009). *Psychiatric and mental health nursing: The craft of caring*. (01/02/2021 tarihinde [http://sbmu.ac.ir/uploads/%5BPhil_Barker%5D_Psychiatric_and_Mental_Health_Nursin\(-BookFi.or.pdf](http://sbmu.ac.ir/uploads/%5BPhil_Barker%5D_Psychiatric_and_Mental_Health_Nursin(-BookFi.or.pdf) adresinden ulaşılmıştır.)
4. Eğinli, A. T. Kültürlerarası yeterliliğin kazanılmasında kültürel farklılık eğitimlerinin önemi. *Öneri Dergisi*, 2011; 9(35), 215-227.
5. Baksı, A., Sürücü, H.A., Duman, M. Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *JAREN*, 2019; 5(1), 31-39.
6. İz, F.B., Temel, A.B. Hemşirelikte kültürel yeterlik. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2009; 17(17), 51-58.
7. Tortumluoğlu, G. Transkültürel hemşirelik ve kültürel bakım modeli örnekleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2004; 8 (2), 47-57.
8. Şahin, N. H., Bayram, G.O., Avcı, D. Kültürlere duyarlı yaklaşım: Transkültürel hemşirelik. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 2009; 6(1), 2-7.
9. Topbaş, E., Bay, H., Turan, B.B., ve diğerleri. Kültürlerarası hemşirelik kavramının yoğun bakıma yansımaları. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 2013; 17(1), 37-43.
10. Seviğ Ü, Tanrıverdi G. (2012). *Kültürlerarası hemşirelik*. İstanbul: İstanbul Medikal Yayıncılık.
11. Karaburak, S.S., Tas, F., Basbakkal, Z. Giger and Davidhizar's Transcultural Assessment Model: A case study in Turkey. *Health Science Journal*, 2014; 7(3), 342-345.
12. Türkiye Psikiyatri Derneği. (2020). *Ruh sağlığını güçlendirme: kavramlar, kanıtlar, uygulamalar*. (02/02/2021 tarihinde <https://apps.who.int/iris/bitstream/hand->

- le/10665/42940/9241591595-tur.pdf?ua=1 adresinden ulaşılmıştır.)
- 13.Çam, M. O., Uğuryol, M. Ruhsal hastalıktan iyileşmeye kültürel etki. *Psikiyatri Güncel Yaklaşımlar*, 2019; 11(1), 55-64.
 - 14.Satcher, D. (2001). *Mental health: Culture, race, and ethnicity—A supplement to mental health: A report of the surgeon general*. US Department of Health and Human Services. (02/02/2021 tarihinde https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK44243/pdf/Bookshelf_NBK44243.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
 15. Subudhi, C. (2014). Culture and mental illness. In Francis, A., La Rosa, P., Sankaran, L., et al. (Eds.), *Social Work Practice in Mental Health: Cross-Cultural Perspectives* (pp. 132-140). New Delhi: Allied Publishers.
 - 16.Four ways culture impacts mental health. (02/02/2021 tarihinde <https://www.mentalhealthfirstaid.org/2019/07/four-ways-culture-impacts-mental-health/> adresinden ulaşılmıştır.)
 - 17.Chang, M. X. L., Jetten, J., Cruwys, T., et al. Cultural identity and the expression of depression: A social identity perspective. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 2017; 27(1), 16-34. Doi: 10.1002/casp.2291
 - 18.ALNzawi, F. M. (2012). *Cultural factors influencing content of delusions among schizophrenic patients in Saudi Arabia* (Doctoral dissertation, School of Social Sciences Theses) (04/02/2021 tarihinde <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.426.3602&rep=rep1&type=pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
 19. Zolezzi, M., Alamri, M., Shaar, S., et al. Stigma associated with mental illness and its treatment in the Arab culture: A systematic review. *International Journal of Social Psychiatry*, 2018; 64(6), 597-609. Doi: 10.1177 / 0020764018789200
 20. Mellor, D., Carne, L., Shen, Y. C., et al. Stigma toward mental illness: A cross-cultural comparison of Taiwanese, Chinese immigrants to Australia and Anglo-Australians. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 2013; 44(3), 352-364. Doi: 10.1177/0022022112451052
 - 21.Halter, M.J. (2014). *Vcarcarolis' foundations of psychiatric mental health nursing: A clinical approach*. Elsevier Health Sciences.
 - 22.Mohr, W. K. Spiritual issues in psychiatric care. *Perspectives in Psychiatric Care*, 2006; 42(3), 174-183. Doi: 10.1111 / j.1744-6163.2006.00076.x
 - 23.Aflakseir, A., Mahdiyar, M. The role of religious coping strategies in predicting depression among a sample of women with fertility problems in Shiraz. *Journal of Reproduction & Infertility*, 2016; 17(2), 117-122.
 24. Dew, R. E., Daniel, S. S., Goldston, D. B., et al. A prospective study of religion/spirituality and depressive symptoms among adolescent psychiatric patients. *Journal of Affective Disorders*, 2010; 120(1-3), 149-157. Doi: 10.1016/j.jad.2009.04.029
 - 25.Sabanciogullari, S., Yilmaz, F. T. The effect of religious coping on hope level of cancer patients receiving chemotherapy. *Journal of Religion and Health*, 2019; 1-14. Doi: 10.1007 / s10943-019-00944-1
 - 26.Vallurupalli, M. M., Lauderdale, M. K., Balboni, M. J., et al. The role of spirituality and religious coping in the quality of life of patients with advanced cancer receiving palliative radiation therapy. *The Journal of Supportive Oncology*, 2012; 10(2), 81-87. Doi: 10.1016/j.suonc.2011.09.003
 27. Anderson-Schmidt, H., Gade, K., Malzahn, D., et al. The influence of religious activity and polygenic schizophrenia risk on religious delusions in schizophrenia. *Schizophrenia Research*, 2019; 210, 255-261. Doi: 10.1016/j.schres.2018.12.025
 28. Rosmarin, D. H., Bigda-Peyton, J. S., Öngür, D., et al. Religious coping among psychotic patients: Relevance to suicidality and treatment outcomes. *Psychiatry Research*, 2013; 210(1), 182-187. Doi: 10.1016/j.psychres.2013.03.023
 - 29.Pardini, D. A., Plante, T.G., Sherman, A., et al. Religious faith and spirituality in substance abuse recovery: Determining the mental health benefits. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 2000; 19(4), 347-354. Doi: 10.1016/s0740-5472(00)00125-2
 30. Parenteau, S.C. Religious coping and substance use: The moderating role of sex. *Journal of Religion and Health*, 2017; 56(2), 380-387. Doi: 10.1007/s10943-015-0166-7
 - 31.Kocaman, N. Genel hastane uygulamasında psikososyal bakım ve konsültasyon liyezon psiki-

- yatrısı hemşireliği. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2005; 9(1), 49-54.
32. Taze, S. S., Kanan, N. Cerrahi girişim sonrası meme kanserli kadınların yaşadıkları deneyimler. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 2020; 28(2), 174-183.
33. Bahtiar, B., Sahar, J., Wiarsih, W. Meaning of life among elderly individuals with chronic diseases living with family: A qualitative study. *Makara Journal of Health Research*, 2020; 24(1), 35-40. Doi: 10.7454/msk.v24i1.1161
34. Aydın, H. T., Yıldız, F. T., Karagözoğlu, Ş., ve diğerleri. Hastaların bakış açısıyla kronik obstrüktif akciğer hastalığı ile yaşamak: Fenomenolojik çalışma. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 2012; 20(3), 177-183
35. Yazgı, Z.G. (2020). *Onkoloji hastalarının sağlık profesyonellerinin iletişimine ilişkin duygu, düşünce ve deneyimleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
36. Özel, Y., Özkan, B. Kayıp yas yaşayan bireye psikososyal yaklaşım. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2020; 12, 1-1.
37. Küçükkaya, P.G. Kayıp ve yas süreci. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 2009; 6(1), 8-13.
38. Bildik, T. Ölüm, kayıp, yas ve patolojik yas. *Ege Tıp Dergisi*, 2013; 52(4), 223-229.
39. Bereavement, loss, dislocation: disasters and the aftermath. (04/02/2021 tarihinde https://www.health.nsw.gov.au/emergency_preparedness/mental/Documents/handbook-4-bereavement.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
40. Love, A. W. Progress in understanding grief, complicated grief, and caring for the bereaved. *Contemporary Nurse*, 2007; 27(1), 73-83. Doi: 10.5555 / conu.2007.27.1.73
41. Çelik, F., Gündüz, N. COVID 19 pandemisinde yas. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2020; 23(1), 99-102.
42. Aşkın, R., Bozkurt, Y., Zeybek, Z. COVID-19 pandemisi: psikolojik etkileri ve terapötik müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2020; 19(37), 304-318.
43. Unite For Sight. *Module 7: Cultural perspectives on mental health*. (09/02/2020 tarihinde <https://www.uniteforsight.org/mental-health/module7> adresinden ulaşılmıştır.)
44. Zhang, Z., Sun, K., Jatchavala, C., et al. Overview of stigma against psychiatric illnesses and advancements of anti-stigma activities in six asian societies. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2020; 17(1), 280. Doi: 10.3390 / ijerph17010280
45. Labinjo, T., Serrant, L., Ashmore, R., et al. Perceptions, attitudes and cultural understandings of mental health in Nigeria: a scoping review of published literature. *Mental Health, Religion & Culture*, 2020; 23(7), 606-624. Doi: 10.1080/13674676.2020.1726883
46. Jimenez, D. E., Bartels, S.J., Cardenas, V., et al. Cultural beliefs and mental health treatment preferences of ethnically diverse older adult consumers in primary care. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 2012; 20(6), 533-542. Doi: 10.1097 / JGP.0b013e318227f876
47. Çam, O., Bilge, A. Türkiye'de ruhsal hastalığa/hastaya yönelik inanç, tutum ve damgalama süreci: Sistematik derleme. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2013; 4(2), 91-101.
48. Durat, G., Atmaca, G. D., Açıllı, H.C., ve diğerleri. Şizofreni hastası olan hasta yakınlarının şizofreniye ilişkin tutumları. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 2016; 39(1), 43-50.
49. Yüksel, N., Yılmaz, M., Örekici Temel, G. Öğretim elemanlarının ruhsal hastalıklara ve hastalara ilişkin görüşleri. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2015; 6(1), 26-32.
50. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). *Ruh sağlığı ve hastalıklarına giriş*. (09/02/2021 tarihinde http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Ruh%20Sa%C4%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Ve%20Hastal%C4%B1klar%C4%B1na%20Giri%C5%9F.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
51. Mahoney, J.S., Carlson, E., Engebretson, J.C. A framework for cultural competence in advanced practice psychiatric and mental health education. *Perspectives in Psychiatric Care*, 2006; 42(4), 227-237. Doi: 10.1111 / j.1744-6163.2006.00093.x
52. Yalçın, N., Çam, O. Psikiyatride çalışan hemşirelerin kültürlerarası bakım konusundaki görüşleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2015; 31(3), 20-36.
53. Neathery, M., Taylor, E. J., He, Z. Perceived barriers to providing spiritual care among psychiatric mental health nurses. *Archives of Psychiatric Nursing*, 2020; 34(6), 572-579. Doi: 10.1016/j.apnu.2020.10.004